

FILOSOFIA

dauala egiñak baiño eta ori argitzen dau “potencia/acto” burubideakaz

Descartes´ek onartzen dau burubide batzuk betikoak dirala eta ori San Augustin`en irakatsietan oiñarritzen da,Platon´en “eredu”en antzera.Betiko idea orreik munduari ziurtasuna emoten dautsoe.

Mundugintzak gaur be jarraitu egiten dau, guk zaintzaillea dala Jainkoa esaten dogun antzera.

Ikusten da ba.Descartes oso Jainko-zalea dala,benetako fededuna, baiña oiñarri batzuk kendu dauz bere filosofiak eta ortik etorriko dira urrengo filosofoetan aurkituko doguzan bide okerrak.

• • •

Descartes´ek ezarri dauz ziurtasunean norbera eta Jainkoa, baiña zelan igaro azterbide edo metodo ori munduko beste gauza guztietara?

Munduko gauzen burubide argi eta ziurruk ezin dogu euki,baiña bai bat,zabaltasuna (extensión). Gauzen izatea zabaltasuna eukitea da eta au adimenean dagon bertan agertutako burubidea da (idea innata).Ona emen Platon´en bidea. Ortik dator guk zentipenak eukitea,sustantzia edo zertasuna or dago,Jainkoa da zertasuna daukan bakarra,beste zertasanak Are menpean dagoz.Jainkoak ezin geinkez iruzurtu,egi-zalea da-ta, orregaitik gure sentipenak egia dira. Makalatasun aundia!

• • •

Goputza ta arimea zer edo zertasun bi dira,zer pentsatzaillea eta zer zabala. Bitasun ori izango da urrengo filosofoen buru-austea eta Spinoza´k zertasun bakarra dirala esango dau, Malebrantxe´k okasiona-lismoa ipiñiko dau bide eta Leibniz´ek “armonia prestablecida”. Orra zelako okerrak dakazan bitasun orrek.

Bitasun orrek daroa Descartes beste eritxi baragarri batera,arimea buruaren bazter baten dagoala,”glandula pineal” esaten dautson bazter baten.Umekeri bat dirudi.

• • •

Eta nondik datoz fisika´ko legeak? Argiak eta ziurruk dira? Lege orrein oiñarria Jainkoaren mundugintza bera da eta egillea billatu bear da.

Gaia edo materia ez da zabaltasuna baiño eta mundua kiziz edo atomoz osotuta dago eta guztien artean mundua egiten dabe tramankulu edo makiña baten antzera, atomoak arin dabilzanean isurkia,likidoa dira, astiro dabizenean gauza sendoak sortzen dabez eta ariñago dabilzanean lurrun eta gasak.”Mekanizismo” deritxo orreri.

• • •

Eta jokabiderako arauak edo etika, zelan ziurtatzen da? Aldirako moral bat ezarri eban Descartes´ek,azterketa sakona egin arte.Erriko oiturak eta legeak, “umetatik artu neban erlejiñoa”.Arau orreitan sendo jarraitu bear da,alegiña egin bear dot neure burua ukatzen

Betirako etika edo morala be agertu eban gero,baiña ondo azaldu orduko il egin zan.

ZABALDIA

Mungia eder, zuri begira
daukat gogo bizirik,
ain zara bikain zure itxuraz
alderdi guztietatik,
nora nai adi giza adiña
izten dozu alaiturik,
zure eskarrez eta ederrez
gizon oro zoraturik.

Zabal zabala dozu biotza
itxasoaren antzera,
egal batetik eta bestera
dana urrezko erara,
notiñak legez baita zelaiak
danak pozezko gizara,
au da zoria asmetan dana
erri ontara begira.

Lorez jantzita dakust zelaia
goitik bera apaindurik,
aurrez aur dauka erri maitia
zoramen eztiz urturik,
abeslaria kantari dago

bere baitan gozaturik,
kanpo ederra soiñu ez titan
Mungiari eskeinirik.

Mendiak datoz gora goraka
illunen ondorenian,
erri maitia babestu nairik
maitasun ederrenian,
Jata maitia, Sollube garai
liraintasuna jatorrian,
mosu gozoaz agurtzen dabe
erria egun-sentian.

Aittitte ta amama bigun
biotzez zabal zabalik,
sendi onari begira dagoz
biotz eztia urturik,
aurrera seme, aurrera alaba,
sendira begiraturik,
Mungi eder bat osotu daigun
indar danak alkaturik.

PAULIN